

det betyde lidet for den Gaard, og selv om en Gaard paa 100 Tønder Land skulde afgive 10—12 Tønder, vilde det heller ikke mærkes synderligt paa Driften. Erstatningen for Jorden skulde naturligvis staa i Forhold til, hvad Jorden er vurderet til, og en saadan Reform vilde være af uhyre stor social og hurtigt virkende Betydning. De Husmænd, der i Forvejen dyrker Jord, har i alt Fald Forstand paa at drive den; de har Øvelsen, og de har Bygninger og delvis Besætninger og Redskaber, saa de er i Stand til at overtage et større Jordareal, uden at de behøver at sætte sig i nogen synderlig Udgift. Og en saadan Reform vilde sikkert kunne gennemføres uden nogen som helst Udgift for Samfundet. Vedtagelsen af en saadan Lov vilde utvivlsomt bevirke, at der vilde fremkomme Titusinder af Ansøgninger om at faa Suppleringsjord, og det vilde hjælpe paa Arbejdsmarkedet, fordi det Lønarbejde for andre, som disse Husmænd hidtil havde udført, nu vilde blive ledigt; Landbrugsarbejdsgiverne maatte da skaffe sig anden Arbejdskraft. Det vilde lysne for Lønarbejderne, og Strømmen vilde begynde at vende sig, saaledes at Arbejdskraften vilde komme til at gaa fra Byerne ud til Landet. Det vilde blive nødvendigt at rejse Bygninger for de Arbejdere, der skulde træde i Husmændenes Sted; der vilde komme Gang i Byggeriet, og det vilde virke indenfor hele Samfundsmaskineriet. Hvis vi fortsætter med den hidtidige Udvikling indenfor det danske Samfund, er det kun et Spørgsmaal om Tid og endda om en meget begrænset Tid, naar det politiske og økonomiske Tyngdepunkt her i Landet har flyttet sig fra Landet til Byerne, og det er dog i Virkeligheden en yderst uheldig Udvikling for et Landbrugsland. Jeg for mit Vedkommende nærer da heller ikke Tvivl om, at det vil blive nødvendigt, at det danske Samfund finder en Vej ud i den af mig antydede Retning. Det er sikkert kun et Spørgsmaal om Tid, og Spørgsmaalet er da, om Venstre vil være med eller ej. Venstre har jo Magt til at udsætte en saadan Reform, men jeg er overbevist om, at Venstre ikke i det lange Løb har Magt til at hindre en saadan Reform. Befolkningens Flertal vil kræve den, fordi det store Flertal af Be-

folkningen er interesseret i den. Oprettelsen af nye Hjem paa Landet vil ogsaa have den største Betydning for Byerne, for Industrien, for Arbejdsforholdene derinde. Vor Industri er jo for en væsentlig Del baseret paa Hjemmemarkedet, og man kan være nogenlunde sikker paa, at for hver to nye Hjem, der bliver oprettet paa Landet, vil der være naturlige Betingelser for i hvert Fald eet nyt Hjem i Byerne, ved Industri, ved Handel, ved Transport og paa de mange andre Maader, hvorpaa Byerne yder deres Part i Samfundsarbejdet.

Der er fra denne Plads af min Partifælle Hr. Vilhelm Rasmussen slaaet stærkt til Lyd for Udviklingen af Kolonihaver og Havebyer. Jeg vil stærkt understrege det ønskelige heri, og jeg vil gerne fremhæve Betydningen af, at man sætter Byernes Befolkning i Forbindelse med Jorden derved, at man giver dem Adgang til Havedyrkning, det har baade en økonomisk, en moralsk og en opdragende Betydning. Det har en økonomisk Betydning derved, at Bybefolkningen kan blive Selvforsynere med Havesager, med Frugt, med Æg og med mange andre Ting, og det har en moralsk Betydning derigennem, at baade voksne og Børn kommer i nærmere Forbindelse med Naturen, kommer til at arbejde under Vilkaar og paa Omraader, hvor de dog kan se, at de kan faa nogen Glæde af deres Arbejde, de kan se et Resultat af det. Fabrikarbejdernes ensformige Liv er ikke morsomt, jeg kender det af Erfaring, der er ingen Glæde ved det Arbejde, man hverken kan se Begyndelse eller Ende paa, hvor man kun er et Led i en Maskine og ikke kan faa Lejlighed til at præge det færdige Produkt. Nu er det imidlertid saaledes, at jo større Byerne bliver, jo vanskeligere bliver det at skaffe Byernes Befolkning Adgang til Jord. Jeg kunde personlig i høj Grad ønske, at Udviklingen vilde gaa i den Retning, at man kunde flytte Fabrikkerne fra Byerne ud paa Landet, men det er jo et Ønske, det kan man neppe faa synderlig Indflydelse paa, idet Erhvervslivet nu en Gang maa fremmes paa de Steder, hvor de naturlige Betingelser er til Stede. Jeg vil imidlertid henstille til Regeringen, at den ved fremtidige Anlæg af Statsvirksomheder, Værksteder, Fabrikker o. s. v., saa vidt muligt,